

NAGYVÁRADI NAPLÓ

Előfizetési feltételek:

Nagyváradon:		Postai küldéssel:	
Egész évre . 12.—	Negyed évre . 3.—	Egész évre . 14.—	Negyed évre . 3.50
Fél évre . . 6.—	Egy óra . . 1.—	Fél évre . . 7.—	Egy óra . . 1.20
Egyes szám ára 5 krajczár.			

Megjelenik mindennap,
hétfő és ünnep után való napok
kivételeivel.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Bémer-tér, Mayr-ház I. emelet, a hova úgy az előfizetési
pénzek, hirdetések, valamint a lap szellemi részét illető levelek
küldendők.

A Bánffy—Horánszky-ügy.

Budapest, decz. 26.

A szeretet és békeség ünnepét nem élvezhették zavartalanul ez évben a politikusok, a kik izgatottan vártak a Bánffy-Horánszky-ügy fejleményeire. A karácsony-nak erről a szomorú szenzációjáról tudósítónk következőket jelenti.

A provokálás.

Báró Bánffy Dezső ismert sértő levele következtében Horánszky Nándor Károlyi István grófot és Szemere Miklóst bizta meg, a kik a délután folyamán provokálták a miniszterelnököt. Báró Bánffy segédekül báró Fejérváry Gézá és Gajdóy Ödönt nevezte meg. A segédek az ügy tárgyalására a Nemzeti Kaszinó egy első emeleti termébe vonultak vissza.

Károlyi István gróf itt előadta, hogy ők Horánszky Nándor nevében felvilágosítást, illetőleg elégtételt kérnek Bánffy Dezső bárótól, a megbízójukhoz intézett levélben foglalt sértő kijelentésekért.

Bánffy báró megbízottjai erre kijelentették, hogy felük teljes készséggel felajánlja a lovagias elégtételt.

Horánszky Nándor megbízottjai e kijelentés alapján érdemleges tárgyalásba bocsátkoztak Bánffy báró megbízottjaival s e tárgyalás során egy kész jegyzőkönyv-tervezetet terjesztettek elő annak kijelentésével, hogy az ügyet ilyen formában kívánják elintézni. Ebben a jegyzőkönyvben a következők foglaltattak:

Horánszky Nándor megbízottjai felük nevében kijelentik, hogy Horánszky a Bánffy Dezső báróval szemben felmerült ügy elintézését csupán »fegyveres megtorlásnak« tekinti s az ügy befejezése után is fentartja magának a jogot, hogy a szóbanforgó tényekre a parlamentben visszatérjen s állításának alapos voltát okmányokkal s más adatokkal igazolja. Az ügy személyi részének befejezése tehát semmi tekintetben sem korlátozza a politikai részére vonatkozólag teljes cselekvési szabadságát.

Bánffy báró megbízottjai Horánszky megbízottjainak előterjesztésére ezeket felelték:

Az ellen, hogy Horánszky az ügygel összefüggő politikai kérdések tekintetében teljes cselekvési szabadságát a jövőre fentartja, nem emelnek kifogást és felük ezzel a fentartással szemben is kész lovagias elégtételt adni. Ahhoz, hogy a »lovagias elégtételt« Horánszky csak »megtorlásnak« minősítse, nem járulnak hozzá.

Horánszky megbízottjai most a tárgyalás felfüggesztését kérték, hogy felükkel érintkezhesenek. Károlyi gróf és Szemere Miklós elhajtottak a közelben, a muzeum-köruton levő nemzeti pártkörbe s ott közölték Horánszkyval Bánffy báró megbízottjainak álláspontját s rövid tanácskozás után visszatértek a kaszinóba. Károlyi gr. a most kijelentette: felük nevében ragaszkodnak ahhoz, hogy Horánszky az ügy elintézését csak »fegyveres megtorlásnak« tekinti. Bánffy Dezső

báró megbízottjai azzal a kijelentéssel, hogy ez után az ismételt nyilatkozat után az ügyet felük részéről befejezettnek nyilvánítják, távoztak.

Horánszky megbízottjai az ügyet felük részéről szintén befejezték. Így az affér mindkét fel részéről egyoldalu befejezést nyert.

A mai vihar.

A Bánffy-Horánszky ügy azonban egyelőre el sem képzelhető botrányokat fog előidézni a képviselőház mai ülésén, melyre harsz hangulatban készülődnek az összes ellenzéki pártok. Ugy a nemzeti, mint a függetlenségi pártkörben a miniszterelnök levelét a legélesebb szavakkal kritizálták. Haragudtak, hogy a levelet közzétették és czélatosságot látnak abban is, hogy éppen a karácsonyi ünnepekre dobták oda a közvéleménynek ezt a levelet.

Az ellenzéki képviselők hangulata a legingeültebb. A mérsékelt elemek valóságos megdöbbenéssel nézik a tulnyomó többségnek féktelenségét: békítőleg, sajnos, nem is próbál senkisé megközelíteni.

Akik még talolni hajlandók az esélyeket, azok aggodalommal néznek a jövő elé, melyben még soha nem tapasztalt borzasztóságoktól tartanak. A telbőszültek — úgy mondják — semmitől sem riadnak vissza.

Már a keddi ülés a legvalóságosabbnak ígérkezik és nem tartják lehetetlennek hogy ott nagyszabásu botrányok fognak lejátszódni.

A jelszó, melylyel a függetlenségiiek most már harszba indulnak, ez:

— Elnökválasztásról többé szó sem lehet!

Sokat vitatták a fővárosban maradt képviselők azt a hirt, mely szerint a Ház feloszlatása küszöbön állna. Egyesek valószínűnek tartják ezt a híresztelést, a többség mégis azt a nézetet vallja, hogy a képviselőház feloszlatása kizártnak tekintendő.

TÁVIRATOK.

A Dreyfus ügy.

Páris, december 26. (A »Nagyvárad Napló« tud. táv.) A semmitőszék egy tagja, aki betekintett a titkos iratcsomóba, a »Liberté« szerint egyik barátja előtt kijelentette, hogy a titkos akták tényleg azt bizonyítják, hogy egy vezérkari tiszt árulást követett el; ez a tiszt azonban nem volt Dreyfus.

Páris, decz. 26. (A »Nagyvárad Napló« tud. táv.) Már hétfőn délután 2 órakor a semmitőszék egy bizottsága a belügyminiszteriumba ment, hogy Dupay miniszterelnököt, mint tanut a Dreyfus-ügyben kihallgassa.

A német császár kölcsönt kér.

Budapest, decz. 26. (A »Nagyvárad Napló« tud. táv.) Eulenburg gróf, bécsi

német nagykövet a napokban Vilmos német császár levelét adta át Ferencz József királynak. E levél tartalmából most az jutott tudomásra a berlini lapok szerint, hogy Vilmos német császár tizenkét millió márkát kért kölcsön Ferencz Józseftől, mivel a jeruzsálemi költséges utazás után a pénze elfogyott! A kölcsönt a német császár már meg is kapta.

Splényi és Polónyi.

Budapest, decz. 26. (A Nagyvárad Napló tud. táv.) Splényi Ödön báró a lapok karácsonyi számában irtózatossá vádakat tartalmazó nyilatkozatot közölt Polónyi Géza ellen, a ki a borhamisítások ügyében heves támadást intézett ellene a képviselőházban. Többek között azt írta Splényi:

»Oly ember szavai, minő Polónyi volt, ki éveken keresztül a rendőrség bordély ügyeiből tengődött, a gráci lopási ügyből megmenekült, de csak különös ügyességgel s ki a földhitelintézet nagyon sok forintját Zsupánszky nevében fölvelte és soha vissza nem fizette, tehát ebből is kimenekült, de csak különös szerencsével, oly ember szavai engem nem sértenek és ily embert csak annyi tekintetben részesítek, mint minden tisztességes ember, tudniillik: megvetem.«

Splényi Ödön bárónak Polónyi Géza elleni nyilatkozata után ma mindenfelé nagy várakozással és érdeklődéssel lesték a további »fejleményeket«. Splényi báró ma az esti órákig az Országos Kaszinóban időzött, hogy ha »keresnek«, található legyen, de senki sem jelentkezett. Ezidőszert tehát még nem számolhatunk be »fejleményekről«.

Vasuti szerencsétlenség.

Budapest, decz. 26. (A Nagyvárad Napló tud. táv.) Karácsony hajnalán a Bécsből Budapest felé haladó 117. számú személyvonatba belerohant két gyorsmozdony s a vonat néhány kocsiját összevissza törte. Az összeütközésnél két utas súlyos, tizenkettő pedig könnyebb sérülést szenvedett.

Hogy kit terhel a szerencsétlenségért mulasztás vádja, eddig nem tudják bizonyosan. Hir szerint a tótmegyeri állomás hivatalnokai okozták a katasztrófát azzal, hogy a két mozdonyt, bár tudták, hogy a pálya nem szabad, elindították.

A százezer forintos sikkasztás.

Budapest, decz. 27. (A Nagyvárad Napló tud. táv.) Az utóbbi évek nagystilű tőzdeszélhámósainak, Kann és Lóry »bankároknak« párja akadt. Hirsch Bernátnak hívják a jeles férfit, aki a napokban egy sereg hiszékeny kommitենének közel százezer forintját magával vivén, megszökött. Nehány esztendővel ezelőtt nagy szerepet játszott a budapesti tőzsdén. Egyike volt a legmegbízhatóbb, legjobb hiteltű ügynököknek,

akinek a vagyonát üzleti körökben egynegyed millió forintra becsülték. Három esztendővel ez előtt azonban csaknem az egész vagyonát elvesztette s akkor kezdte el a szélhámoskodásait. Egyszerűen operált. Öt-tíz ezer forintot kért egy-egy üzletfelétől, hogy azzal osztrák hitelrészvényekre játszszen. Ha emelkedett a napi értéke, akkor rábirta a becsapott embereket, hogy még ne adják el, ha pedig csökkent, újabb fedezetet kért tőlük. Ilyenformán csaknem száz-ezer forintot csal ki áldozataitól. Gyöngyössi János bírósági végrehajtónak huszonhétézer forintot érő értékpapirjaiba kerültek a Hirsch szolgálatai. Egy Áldor (Abelesz) Szigfrid nevű fiatalember hozta össze Hirsch Bernáttal, a kinek fedezetképen adta át a papirokat. Mire Gyöngyössi tegnap megtette a feljelentést Hirsch és Áldor ellen. Hirsch azonban időközben megszökött s a rendőrség a legszorgosabb kutatás daczára sem tudott eddig a nyomára jutni. Ma egy egész se-reg új feljelentés érkezett a sikkasztó ügynök ellen.

University Extension.

(Tudományos előadások Nagyváradon.)

Tegnap történt meg Nagyváradon a tudományos ismeretek népszerű terjesztés módjának, az university Extensionnak első kísérlete. A budapesti tudományegyetem két rendkívül képzett és hírneves tanára nem sajnálta a fáradságot és lejött Nagyváradra, hogy itt előadást tartsanak. Az előadás ideje nem volt kedvező. Így ünnepek alkalmával nagyon sokan elutaznak, másoknak vendégeik vannak és ez az oka annak, hogy előkelő, de nem nagyszámu közönség hallgatta meg a felette érdekes és hasznos előadásokat. Igaz ugyan az is, hogy a felolvasás — hogy őszintén beszéljünk — rosszul volt reklamirozva és sajnos olyan világot élünk, hogy a legszebb és legezelszerűbb dolog iránt sem érdeklődik a közönség előzetes reklám nélkül.

Ez azonban mit sem von le az előadások érdemeiből. Az egyik előadó dr. Grosz Emil, a híres szemész volt, a másik dr. Mandelló Gyula egyetemi tanár és közgazdasági író.

Az előadás d. u. 5 órakor vette kezdetét a jogakadémia nagy termében, a hol a megjelentek között a hölgyek voltak tulsúlyban. Előkelőségek is szép számmal hallgatták meg a tudós tanárok előadásait. Így dr. Beöthy László főispán, dr. Bulyovszky József polgármester, dr. Konrád Márk kir. tanácsos, bábaképezdei igazgató, dr. Grósz Albert, Rádl Ödön, dr. Berkovics Miklós, dr. Váradi Zsigmond, Szunyogh Lóránd stb.

Elsőnek dr. Grósz Emil tartott előadást a szem szerkezetéről. Elvezetes, népszerű, könnyed modorban ismertette a szem alkatrészét és funkcióját. Közismeretes tényeket használt fel analógiáinál. Így különösen a fotografálást vette alapul, előadásait pedig ábrákkal és egy elmésen elkészített műszem bemutatásával tette világossá, félreérthetlenné. Mindvégig le tudta kötni a figyelmet és számos oly ismerettel gazdagította a hallgatóság tudását, melyek a mindennapi életben ugyszólván nélkülözhetlenek, legalább arra, ki általános műveltségre akar szert tenni.

Dr. Mandelló Béla Anglia viszonyait ismertette, a melyek a legjellegzetesebbek és így az ezekből meritett tanulságok minden ország viszonyaira alkalmazhatók. Az ipari forradalom összes fázisait taglalta, miközben rámutatott a közgazdasági bajok szülőokaira és remediumaira. Az 1760. évvel kezdődő időszakról mostanáig az összes fontosabb mozgalmakat ismertette. Lebilincselő, változatos előadása igazán hü képét nyújtotta

ama kérdés keletkezésének és fejlődésének, mely az egész művelt világot foglalkoztatja.

A közönség mind a két előadót lelkes eljenzéssel honorálta.

H I R E K.

* **Karácsony.** Elmúlt a szeretet ünnepe, melyen rendszeresen pihenni szoktak a napi események krónikása, a sajtó munkásai. Ezuttal azonban nem a béke anyala szállott a földre és politikai körökben rég nem tapasztalt ellenségeskedés, gyűlölet és személyes hajszák törtek ki. Aggodalmas, redős homlokkal nézünk az új év felé. A legújabb bonyodalmak és események arra készítettek bennünket, hogy félbeszakítva az ünneplést rendkívüli számban referáljunk olvasóinknak. Helybeli előfizetőink még a délelőtt folyamán kézhez kapják rendkívüli kiadásunkat.

* **A nagyváradai 48-as párt népgyűlése.** A nagyváradai negyvennyolc-as párt tudvalevőleg elhatározta, hogy a küszöbön levő törvényen kívül való állapot ellen népgyűlést rendez. A párt vezetősége táviratban fel is szőlította a 48-as képviselőket, hogy a népgyűlésen vegyenek részt. Mire Kossuth Ferencz azt válaszolta, hogy a képviselők most kevés kivétellel kerületeikben vannak, a kik pedig Budapesten tartózkodnak, nagyon el vannak foglalva, hanem néhány napmulva, vagyis még e hét folyamán hajlandók lejönni Nagyváradra. Mint értesülünk Kossuth Ferencz, Barabás Béla, Pap Elek és Hentaller Lajos országgyűlési képviselők csütörtökön f. hó 29-én szándékoznak Nagyváradra jönni, hogy itt a népgyűlést megtartsák, ha csak az újabb politikai bonyodalmak e törekvésükben meg nem akadályozzák.

* **Eljegyzés.** A nagyváradai kereskedők szocietasának egyik legszimpatikusabb törekvő tagja, Blum Géza tegnap este jegyezte el a bájos Róz Ilona kisasszonyt, Róz Sámuel kereskedő kedves és művelt leányát.

* **Tiszti kinevezések.** A m. kir. honvédség tartalékában 1899. január hó 1-től hadnagyok lettek a következő hadapródtiszthelyettesek: Szabó Gyula, a nyitrai 14. h. gyalogezredben, áthelyezve a nagyváradai 4. h. gyalogezredbe, Sidlovits Kálmán Béla a lugosi 8. h. gy. ezredben, áthelyezve a nagyváradai 4. h. gy. ezredbe, Papp Dezső, Hajdu Gyula, Keppich Miksa, Kun Ignác a 4. h. gy. ezredben, ez utóbbi áthelyezve a szegedi 3. h. gyalogezredbe, Dévald Dezső, a 4. h. gyalogezredben, áthelyezve a gyulai 2. h. gyalogezredbe, Medzihradzsky Miksa önkénytes a budapesti 1. h. gyalogezredben; tisztihelyettesek lettek a következő önkénytesek: Kolb Árpád a nagyváradai 4. h. gyalogezredben, áthelyezve a trencséni 15. h. gyalogezredben, Miskovszky Jenő, Moldoványi László, Zách József a 4. gyalogezredben, ez utóbbi áthelyezve a soproni 18. h. gy. ezredbe, Bulzán Ábrahám, a 4. h. gyalogezredben, áthelyezve a lugosi 8. honvéd gyalogezredbe.

* **Választások a neol. izr. hitközségnél.** A nagyváradai haladóparti izr. hitközségnél vasárnap történtek meg a hitközségi képviselők választásai Rothmann Jakab elnökle alatt. Megválasztották a következők.

Dr. Bartha János, Böszörményi Lipót, Deutsch K. I., Erber Imre, Gerő Ármin, dr. Grósz Menyhért, Kolliner Dávid, Laszky Ármin, Markbreit Sándor, dr. Mihely Lajos, Moskovits Mór, dr. Radó Ignác, dr. Rosenthal Mór (egy évre), Weisz Károly, dr. Kálmán Szidor, Róth János (egy évre), Kolliner Miksa, Rendes Vilmos, Signer Jakab, dr. Weisz Márton, dr. Adorján Ármin (új), Weisz Izidor (új).

* **Rövid hírek. Kinevezés.** A polgármester Mázor Bélát a nagyváradai anyakönyvi hivatalhoz rapidijassá nevezte ki. — Nyugdíjazás. Schneider Arthur hadnagy a 17. tüzérezredben, mint szolgáltra alkalmatlan, nyugdíjaztatott. — Áthelyezés. Szalassy Sándor főhadnagy a 10. h. ezredből a honvédséghez helyeztetett át. — Miniszteri kázanvizsgáló. A kereskedelmi miniszter Pozsonyi László kázanvizsgáló biztost Bihar és Nagyvárad területén levő gőzkazánok ügyeinek ellátásával megbizta.

x **Czigányzene a Koronában.** Stern Hermann kedvelt kávéházában a „Koroná”-ban ma este Dula Miklós kitűnő bandája rendez élvezetes zeneestélyt.

Irodalom és művészet.

Iparos ifjak a szinpadon.

— Műkedvelői előadás. —

A nagyváradai fiatal iparosok tegnap este nem először mutatták meg, hogy tudják, mi azaz összetartozandóság, hogyan kell a kollegialitást ápolni és hogyan kell élvezetes módon művelődni. Időnkint mindig kirukkolunk valamivel. Az ő mulatságaik a leglátogatottabbak, műkedvelői előadásaik pedig már ismeretesek mindenfelé. A legnehezebb népszínműveket is nagy sikerrel adták elő. Most télen nagyon szellős volna a fabódé, így tehát saját helyiségükben tartották meg a műkedvelői előadást. Természetesen zsufolásig telt meg a terem. Ha a Fekete Sas nagy termében tartották volna meg az előadást, akkor is »zsufolt ház«-zal dicsekedhetek volna.

Murai Huszárszerelem cz. kitűnő vigjátékát adták elő és ez előadással ismét emlékezetes eseményt irtak fel az iparos ifjak krónikájában. A darabot Zeman János, a »Nagyváradai Napló«-technikai személyzetének képzett tagja tanította be és rendezte nagy szorgalommal és gondossággal. Az előadás mindenképen méltó volt az iparos ifjak szinpadi működésének eddigi hírnevéhez.

Kálmán szerepében Mocsy Gyulát láttuk. A huszárhadnagy szerepét kifogástalanul alakította, illetve játszotta meg. Igazi katona volt. Méltó partnere volt Pántya Ilonka, ki először lépett ez alkalommal a »világot jelentő deszkákra«. Kedvesen mozgott s a második felvonás 4-ik jelenete után zajos tapssal jutalmazták az önértében megsértett leány kitörését.

A humort Bóji Lajos (Hüppig), Kabdebó Ernő (Pista) és az ágról szakadt szegény falusi lelkezz: Bereczky László képviselte. Szinre lépéskor mindjárt derűtséget keltve a sikerült maszkkal, no meg a szívük szerint megjátszott szerepeikkel.

Méltó módon részt kér az est sikeréből Abella Mihály (Pál kapitány), kinek szép tehetsége van komoly szerepekhez, a disztिंगvált Hüppigné: Nagy Jolán, a dragonyos természetű Zsuzsi: Dajka Róza s a naiv babát bemutató Gáll Mariska. A két Barkos nem éppen könnyű szerepét Barza Antal (Gábor) és Rimóczy Jozsef (Zsigmond) játszották sikerrel.

Jelenések közben és végén. az első felvonásban, valamennyiét a szereplőknek nyílt szinén bő tapssal jutalmazta a lelkes közönség, mely lehet elismerés, de lehet buzdítás is.

A fogadtatás után itélve, még lesz alkalom ismételve láthatni e kedves bohóságot műkedvelő iparosainktól. Előadás után azonnal szel-szedték a szinpadot s kezdetét vette a tánc, virágos jövedvvel, mely csak a kései órákban ért véget.

Szerkesztik:

Lovassy Andor, Dr. Dési Géza, Fehér Dezső.

A szerkesztésért felelős:

LOVASSY ANDOR.